

УДК 330.322

Конащук В.Л., к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки підприємства

Ковальова В.Ю.
магістр кафедри економіки підприємства
Запорізька державна інженерна академія
vkovaleva@logic-lab.com

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Конащук В.Л., Ковальова В.Ю. Формування інвестиційної стратегії промислового підприємства. У статті розглядаються питання формування стратегії інвестиційної діяльності на промислових підприємствах та чинники її реалізації. Досліджено етапи розробки інвестиційної стратегії на підприємствах. Визначено окремі аспекти процесу формування інвестиційного портфеля підприємств. Запропоновано алгоритм розробки інвестиційної стратегії підприємств.

Конащук В.Л., Ковалёва В.Ю. Формирование инвестиционной стратегии промышленного предприятия. В статье рассматриваются вопросы формирования стратегии инвестиционной деятельности на промышленных предприятиях и факторы её реализации. Исследованы этапы разработки инвестиционной стратегии на предприятиях. Определены отдельные аспекты процесса формирования инвестиционного портфеля предприятий. Предложен алгоритм разработки инвестиционной стратегии предприятий.

Kovalova Viktoriia. Formation the investment strategy of the industrial enterprise. The article deals with the strategy of investment activity in industry and the causes of its implementation. The stages investigated of development investment strategy for enterprises. Some aspects determined of the process of investment portfolio companies. Suggested the algorithm development investment strategy of the industrial enterprise

Актуальність проблеми. Дослідження проблем інвестування економіки завжди було в центрі уваги економічної науки. Це обумовлено тим, що інвестиції торкаються найглибинніших основ господарської діяльності, визначаючи процес економічного зростання в цілому. В сучасних умовах вони виступають найважливішим засобом забезпечення умов становлення ринкової економіки, структурних зрушень у народному господарстві, забезпечення технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро- і макрорівнях. Активізація інвестиційного процесу є одним з найдійовіших механізмів соціально-економічних перетворень.

Сьогодні від ефективності інвестиційної політики залежать стан виробництва, положення і рівень технічного рівня основних фондів

підприємств народного господарства, можливості структурної перебудови економіки, вирішення соціальних і екологічних проблем. Інвестиції є основою для розвитку підприємств, окремих галузей і економіки в цілому.

Формування напрямків інвестиційної діяльності на підприємствах з урахуванням перспективи являє собою процес розробки інвестиційної стратегії.

Інвестиційна стратегія підприємств є системою довгострокових цілей інвестиційної діяльності і набором найбільш ефективних шляхів їхнього досягнення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробленням теоретичних, методичних і практичних основ формування стратегії розвитку підприємств займаються багато зарубіжних і вітчизняних вчених, зокрема, І.А. Бланк, С.Александров, Н. Алексєєв, Н. Афанасьєв, Р. Акофф, І. Ансофф, Є. Бельтюков, А. Градов, В. Герасимчук, Л. Довгань, В. Єфремов, С. Ілляшенко, М. Круглов, В. Ляшенко, Л. Мельник, Г. Мінцберг, В. Немцов, О.О. Пересада, Г.М.Поддєрьогін, М. Портер, В. Пухальський, В.Рогожан, А. Томпсон, А. Чандлер, В.Пономаренко, В.Г. Федоренко, П.Фадєєв, З. Шершньова та інші.

У сучасних умовах розвитку ділової активності в Україні ринкове середовище стає все більш динамічним. Однак розвиватися й успішно конкурувати можуть ті підприємства, які інвестують у розвиток своєї діяльності, які організовують інвестиційний процес на науково - обґрунтованих засадах, що активізує питання формування інвестиційної стратегії підприємств.

Проте залишаються ще недостатньо опрацьованими питання, що стосуються розробки інвестиційної стратегії розвитку підприємств. Необхідність поглиблення теоретико-методичних напрацювань у сфері стратегічного управління інвестиційною діяльністю в контексті стратегії розвитку підприємств, зумовила вибір теми, визначила мету та завдання дослідницької роботи.

Метою статті є дослідження проблемних питань формування стратегії інвестиційної діяльності на підприємствах. Відповідно до поставленої мети визначене завдання дослідження: формування інвестиційної стратегії підприємств.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційна стратегія являє собою систему довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, обумовлених загальними завданнями його розвитку й інвестиційною ідеологією, а також вибір найбільш ефективних шляхів їхнього досягнення [1, 2, 3].

Інвестиційну стратегію представляють як генеральний план дій у сфері інвестиційної діяльності підприємства, що визначає пріоритети її напрямків і форм, характер формування інвестиційних ресурсів і послідовність етапів реалізації довгострокових інвестиційних цілей, що забезпечують передбачений загальний розвиток підприємства.

Зауважимо, що розробка інвестиційної стратегії є творчим процесом, що включає постановку цілей інвестиційної діяльності, визначення її

пріоритетних напрямків і форм, оптимізацію структури сформованих інвестиційних ресурсів і їхнього розподілу, вироблення інвестиційної політики з найбільш важливих аспектів інвестиційної діяльності, підтримка взаємин із зовнішнім інвестиційним середовищем.

Процес розробки інвестиційної стратегії є найважливішою складовою загальної системи стратегічного вибору підприємства, основними елементами якого є місія, загальні стратегічні цілі розвитку, система функціональних стратегій у розрізі окремих видів діяльності, способи формування та розподілу ресурсів.

Актуальність розробки інвестиційної стратегії підприємства визначається низкою умов. Найважливішою умовою є інтенсивність зміни чинників зовнішнього інвестиційного середовища. Висока динаміка основних макроекономічних показників, пов'язаних з інвестиційною активністю підприємств, темпи технологічного прогресу, коливання кон'юнктури інвестиційного ринку, мінливість державної інвестиційної політики та форм регулювання інвестиційної діяльності не дозволяють ефективно управляти інвестиціями підприємства на основі лише раніше накопиченого досвіду та традиційних методів інвестиційного менеджменту.

Зазначимо, що інвестиційну стратегію слід розглядати як процес стратегічного управління інвестиційною діяльністю, який включає в себе:

- тактичне управління інвестиційною діяльністю шляхом формування інвестиційного портфеля компанії;
- оперативне управління інвестиційною діяльністю через оперативне керування окремими інвестиційними проектами та програмами.

Існує два види інвестиційної стратегії. Активна інвестиційна стратегія забезпечує зростання прибутковості до середньогалузевого рівня вкладень та передбачає відбір і реалізацію різних інноваційних проектів. За такої стратегії інвестор оцінює альтернативні інвестиційні проекти, проводить їх техніко-економічне обґрунтування, селекціонує їх, відбирає найперспективніші й формує відповідний інвестиційний портфель. Пасивна інвестиційна стратегія передбачає підтримку незмінного рівня розвитку підприємства. Реалізуючи цю стратегію, інвестор прагне зберегти вже досягнутий ним рівень показників своєї господарської діяльності за рахунок інвестицій [3, 4].

Інвестиційна стратегія визначає:

- головні цілі інвестиційної політики щодо дохідності, ліквідності, ризику та зростання капіталу;
- відповідальних за проведення політики та їх обов'язки;
- рекомендації щодо складу активів інвестиційного портфеля, видів цінних паперів, їх інвестиційних якостей;
- умови придбання та продажу активів, терміни їх зберігання та переміщення з одного портфеля до іншого;
- правила обліку, додержання нормативів, звітності;
- способи управління інвестиційним портфелем та підтримки відповідних пропорцій між первинним та вторинним резервом цінних паперів (активів), їх використання суворо за призначенням.

Інвестиційний портфель - це певна сукупність об'єктів фінансового та реального інвестування, яка формується відповідно до попередньо розробленої інвестиційної стратегії залежно від інвестиційних цілей суб'єкта господарювання. Головною метою інвестиційного портфеля є забезпечення реалізації інвестиційної стратегії компанії шляхом підбору найбільш ефективних та безпечних об'єктів інвестування [5, с. 19].

Інвестиційний портфель формується відповідно до інвестиційної стратегії з урахуванням: фінансових можливостей інвестора; можливості залучення зовнішніх джерел фінансування, вітчизняних та іноземних; інвестиційного клімату; кон'юнктури інвестиційного ринку; особливостей інвестиційної стратегії (рівень агресивності інвестиційної стратегії, схильність інвестора до ризику, спроможність ефективно управляти портфелем) тощо.

Розробка інвестиційної стратегії відіграє велику роль у забезпеченні ефективного розвитку підприємства. Ця роль полягає в наступному [2, с. 56]:

- забезпечує механізм реалізації довгострокових загальних і інвестиційних цілей майбутнього економічного та соціального розвитку підприємства в цілому й окремих його структурних одиниць;
- дозволяє реально оцінити інвестиційні можливості підприємства;
- забезпечує можливість швидкої реалізації нових перспективних інвестиційних можливостей, що виникають у процесі динамічних змін факторів зовнішнього інвестиційного середовища;
- враховує заздалегідь можливі варіації розвитку неконтрольованих підприємством факторів зовнішнього інвестиційного середовища та дозволяє звести до мінімуму їхні негативні наслідки для діяльності підприємства;
- відбиває порівняльні переваги підприємства в інвестиційній діяльності в зіставленні з його конкурентами;
- наявність інвестиційної стратегії забезпечує чіткий взаємозв'язок стратегічного, поточного й оперативного управління інвестиційною діяльністю підприємства.

Ринкові умови, що швидко змінюються, недосконалість та мінливість законодавчої бази, інфляційні процеси та криза неплатежів вимагають гнучкого підходу до формування інвестиційної стратегії. Важливою умовою визначення періоду формування інвестиційної стратегії є тривалість періоду, прийнятого для формування загальної стратегії. Нами запропонована послідовність етапів у процесі вибору інвестиційної стратегії, що дає змогу формалізувати процес вибору та полегшити вибір найефективнішої стратегії підприємства (рисунок 1).

Проаналізувавши процес формування інвестиційної стратегії підприємства, виділяємо наступні етапи [6, с. 39].

1) визначення стратегічних цілей інвестиційної діяльності:

- забезпечення приросту капіталу або підвищення рівня прибутковості інвестицій;
- зміну пропорцій у структурі реального та фінансового інвестування через удосконалення галузевої та регіональної спрямованості інвестиційних

програм;

- удосконалення технологічної та відтворювальної структури капітальних вкладень;

2) розробка стратегії формування інвестиційних ресурсів;

3) конкретизація інвестиційної стратегії за періодами її впровадження;

4) оцінювання розробленої інвестиційної стратегії за напрямками:

- узгодженість цілей, напрямів і етапів інвестиційної стратегії з загальною стратегією підприємства;

- внутрішня збалансованість інвестиційної стратегії, тобто узгодженість між собою окремих стратегічних цілей і напрямів інвестиційної діяльності, а також послідовність їхнього виконання;

- узгодженість інвестиційної стратегії із зовнішнім середовищем, тобто відповідність інвестиційної стратегії змінам інвестиційного клімату та кон'юнктури ринку;

- можливості впровадження інвестиційної стратегії з урахуванням наявного ресурсного потенціалу;

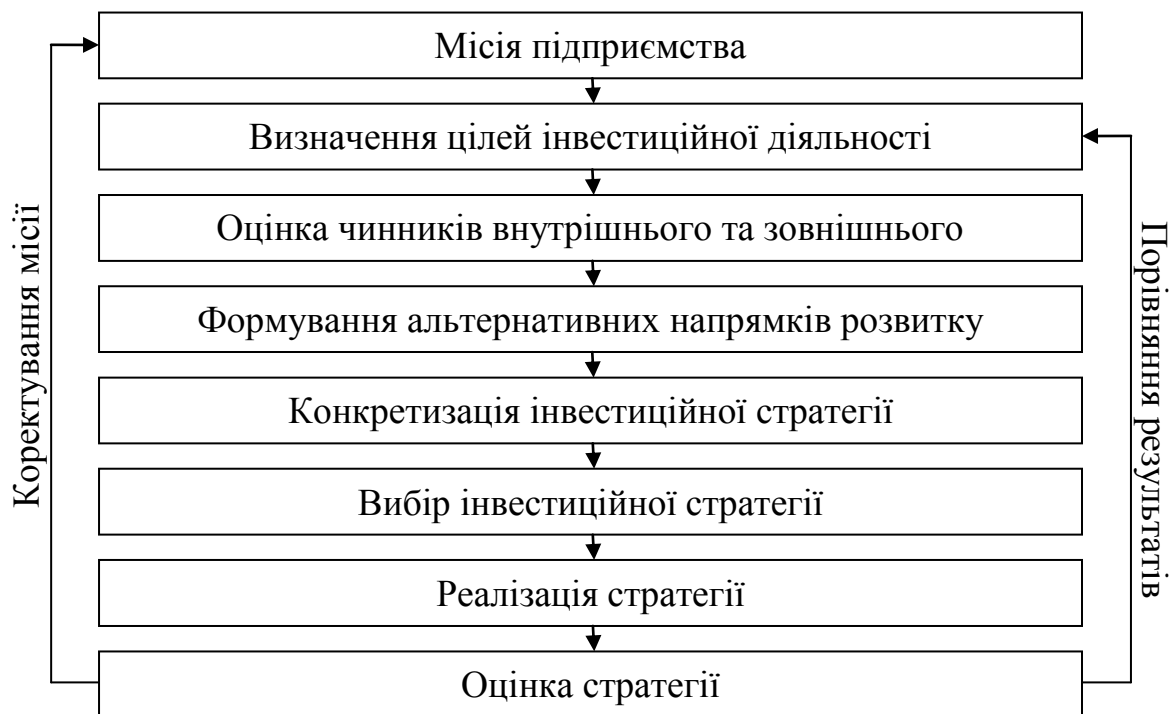

Рисунок - Послідовність процесу вибору інвестиційної стратегії

- прийнятність рівня ризику через аналіз інвестиційних ризиків і можливі наслідки для підприємства та шляхи їх компенсації;

- результативність інвестиційної стратегії на основі визначення економічної ефективності реалізації інвестицій.

При формуванні стратегічних цілей інвестиційної діяльності на підприємствах необхідно виходити, насамперед, із системи цілей загальної стратегії економічного розвитку. Ці цілі можуть бути сформовані у вигляді забезпечення приросту капіталу, приросту рівня прибутковості інвестицій і суми доходу від інвестиційної діяльності, зміни пропорцій у формах реального та фінансового інвестування тощо. При цьому формування

стратегічних цілей інвестиційної діяльності повинне узгоджуватися зі стадіями життєвого циклу та цілями господарської діяльності корпоративної структури.

Ми вважаємо, що розробку найбільш ефективних шляхів реалізації стратегічних цілей інвестиційної діяльності на підприємствах необхідно здійснювати за двома напрямками. Один з них охоплює розробку стратегічних напрямків інвестиційної діяльності, інший – розробку стратегії формування інвестиційних ресурсів. Цей етап є найбільш відповідальним і складним.

Для ефективної реалізації інвестиційної стратегії потрібно всіма можливими способами нарощувати й підтримувати інтелектуальний потенціал інвестиційної діяльності, стимулювати підвищення його творчої віддачі, реконструювати старий господарський механізм і створити новий, який зробив би процес упровадження науково-технічного прогресу життєво необхідним і тому вигідним.

Наукові дослідження показали, що важливу роль у скороченні тривалості інвестиційного циклу та підвищенні його ефективності на підприємствах відіграє інфраструктурна ланка [7, с. 45]. Необхідно зміцнити ремонтно-експлуатаційну базу підприємств, систему виробничо-технологічної комплектації, складське господарство та інші виробничі служби. Високі вимоги висуваються до кадрового потенціалу, тому слід розширити підготовку працівників через професійно-технічні училища, налагодити їх планову перепідготовку за новими спеціальностями, пов'язаними з новою технікою та технологією. Значну увагу треба приділити розвитку соціально-побутової інфраструктури – будівництву житла, дитячих дошкільних закладів, санаторіїв-профілакторіїв. Усе це створить необхідні умови для стабілізації трудових колективів і неухильного підвищення ефективності їх праці. Втілення всіх складових протизатратної концепції розвитку промислових комплексів забезпечить поступовий перехід до ефективного інвестування економіки України.

Процес розширеного відтворення основних фондів і виробничих потужностей в Україні реалізується за допомогою будівництва нових, розширення, реконструкції й технічного переоснащення діючих підприємств, формування міжгалузевих народногосподарських і територіально-виробничих комплексів. Ми вважаємо, що ефективне збалансоване здійснення інвестиційного процесу відповідно до поставлених соціально-економічних цілей і завдань є найважливішим джерелом економічного зростання й підвищення добробуту людей. Тому важливо забезпечити раціональне поєднання інвестиційної стратегії й тактики, тобто шляхів досягнення загальної мети з конкретними рішеннями щодо її втілення на різних рівнях господарського управління.

Ми вважаємо, що вихідними компонентами інвестиційного планування на підприємствах є пошук і формування варіантів капіталовкладень, визначення відносних і абсолютних розмірів їх прибутковості, встановлення можливостей фінансування за рахунок різних джерел, оцінювання надійності

реалізації та можливості успіху того чи іншого варіанта інвестування. Правильність прийнятих науково-технічних рішень, пов'язаних з практичними можливостями, буде виявлятися під час тривалого періоду сприятливого впливу інвестицій на виробництво та збут продукції, збільшення прибутку підприємства.

Висновки. 1. Розробка інвестиційної стратегії відіграє значну роль у забезпеченні ефективного розвитку підприємства. Ця роль полягає в тому, що розроблена інвестиційна стратегія:

- забезпечує механізм реалізації довгострокових загальних та інвестиційних цілей майбутнього економічного та соціального розвитку підприємства в цілому й окремих його структурних одиниць;
- дозволяє реально оцінити інвестиційні можливості підприємства, забезпечити максимальне використання його внутрішнього інвестиційного потенціалу та можливість активного маневрування інвестиційними ресурсами;
- забезпечує можливість швидкої реалізації нових перспективних інвестиційних можливостей, які виникають у процесі динамічних змін чинників зовнішнього інвестиційного середовища;
- враховує заздалегідь можливі варіації розвитку неконтрольованих підприємством чинників зовнішнього інвестиційного середовища та дозволяє звести до мінімуму їхні негативні наслідки для діяльності підприємства;
- є однією з передумов стратегічних змін загальної організаційної структури управління й організаційної культури підприємства.

2. В умовах ринкової економіки існують різноманітні можливості для інвестування. Разом з тим будь-яке підприємство має обмежені фінансові ресурси, доступні для інвестування. Завданням інвестиційної стратегії є збалансування інвестиційної необхідності і ресурсної можливості.

3. Для підприємства при розробці стратегії інвестування необхідно враховувати стан та напрямки розбудови інфраструктури підприємства, що є необхідною умовою його розвитку.

4. Розробка та реалізація стратегії може бути забезпечена в умовах інтелектуалізації інвестиційного потенціалу, спрямування його розвитку на впровадження наукових досягнень.

Ефективні науково-технічні рішення з чітко окресленими фінансовими можливостями забезпечать сталий розвиток підприємства.

Список літератури:

1. Бланк І.А. Інвестиційний менеджмент. Навчальний курс – К. Ельга-Н, Ніка-центр, 2001. – 448 с.
2. Мамотенко Д.Ю. Інвестиційний менеджмент: Навч. Посіб / Укл.:– Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2012. - 153 с.
3. Мойсеєнко І.П. Інвестування: Навч. Посіб. – К.: Знання, 2006. – 490с.
4. Правик Ю.М. Інвестиційний менеджмент: Навч. Посіб. – К.: Знання, 2007. – 431 с.

5. Пожуєва Т.О. Управління інвестиційним процесом підприємства в сучасних умовах господарювання: Монографія / Запоріжжя: Видавництво Запорізької державної інженерної академії, 2010. - 226с.

6. Т. В. Майорова, Інвестиційна діяльність: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.]/ [Т. В. Майорова]; - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 472 с.

7. Федоренко В.Г. Інвестиційний менеджмент: Навч. Посіб. – 2-ге вид., доп. – К.: МАУП, 2001. – 280 с.

Ключові слова: інвестиції, стратегія, інвестиційна стратегія, інвестування, інвестиційна діяльність, мета, цілі, прибутковість, ефективність, процес, інвестиційний портфель.

Ключевые слова: инвестиции, стратегия, инвестиционная стратегия, инвестирование, инвестиционная деятельность, миссия, цели, прибыльность, эффективность, процесс, инвестиционный портфель.

Key words: investment strategy, investment strategy, investing, investment, profitability, purpose, goals, efficiency, process investment portfolio.

Надійшла до редакції 01.10.2012р.